

ABSTRAKT

ETYKA ANALITYCZNA A TEORIA EWOLUCJI

Adrian Kuźniar, dr hab.

Zakład Filozofii Nauki, Wydział Filozofii, Uniwersytet Warszawski

Na wstępie przedstawiona zostanie charakterystyka etyki jako nauki filozoficznej; charakterystyka ta będzie uwzględniać podstawowe działy etyki, tj. etykę opisową, etykę normatywną i metaetykę. Następnie słuchacze zaznajomią się z fundamentalnymi twierdzeniami współczesnej teorii ewolucji. Wprowadzenie to będzie obejmowało m.in. rudymenty teorii łącznej wartości dostosowawczej W. D. Hamiltona oraz teorię altruizmu odwzajemnionego R. Triversa. W dalszej kolejności w sposób ogólny omówione zostaną potencjalne punkty styczności problematyki etycznej z teorią ewolucji.

Właściwa część wykładu będzie koncentrować się na szerszym przedstawieniu zarówno uprawnionych, jak i nieuzasadnionych sposobów wykorzystywania teorii ewolucji do rozstrzygnięcia tradycyjnych problemów etycznych. Rozpoczniemy od rozważenia znaczenia ewolucjonizmu dla sporu wokół twierdzenia powszechnego egoizmu psychologicznego – twierdzenia, zgodnie z którym wszystkie najistotniejsze pragnienia stojące za ludzkimi działaniami to pragnienia egoistyczne. Zaprezentowane zostaną argumenty na rzecz poglądu, że tzw. koncepcja samolubnego genu – wbrew wprowadzającej w błąd nazwie – nie wchodzi w konflikt z twierdzeniem o funkcjonowaniu u ludzi systemu motywacyjnego zawierającego m.in. ważne motywy czysto altruistyczne.

Następnie słuchacze zapoznają się z pojęciem błędu naturalistycznego i jego znaczeniem dla przedsięwzięć polegających na formułowaniu ocen i norm moralnych na podstawie twierdzeń o faktach ustalanych na gruncie teorii ewolucji. Z jednej strony przytoczone zostaną przykłady błędnych wnioskowań, w których z tego, co adaptacyjne w sensie biologicznym lub z istoty mechanizmu doboru naturalnego wyciąga się wnioski o tym, co moralnie słuszne i obligatoryjne. Z drugiej strony zaprezentowane zostaną argumenty przeciwko akceptacji w roli aksjomatu moralnego sądu nazbyt blisko wiążącego to, co zwiększa/zmniejsza nasze dostosowanie, z tym, co moralnie słuszne/niesłuszne. W końcu ustalimy, w jaki sposób – bez narażania się na zarzut popełniania błędu naturalistycznego – możemy i powinniśmy brać pod uwagę w procesie kształtowania naszych teorii i poglądów moralnych odkrywane przez biologów i psychologów ewolucyjnych fakty.

Kolejna i ostatnia zarazem część wykładu będzie poświęcona poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o to, czy ewolucjonistyczna geneza akceptacji sądów moralnych powinna mieć znaczenie w kontekście oceny racjonalności tej akceptacji: czy powinniśmy akceptować sądy moralne, które akceptujemy wskutek historii nacisków selekcyjnych? Pytanie to dotyczy np. sądu, zgodnie z którym posiadamy dalej idące obowiązki moralne wobec osób należących do naszej grupy, np. wobec naszych rodaków, niż w stosunku do jednostek spoza niej. Zagadnienie to zostanie rozpatrzone z perspektywy różnych teorii metaetycznych.